

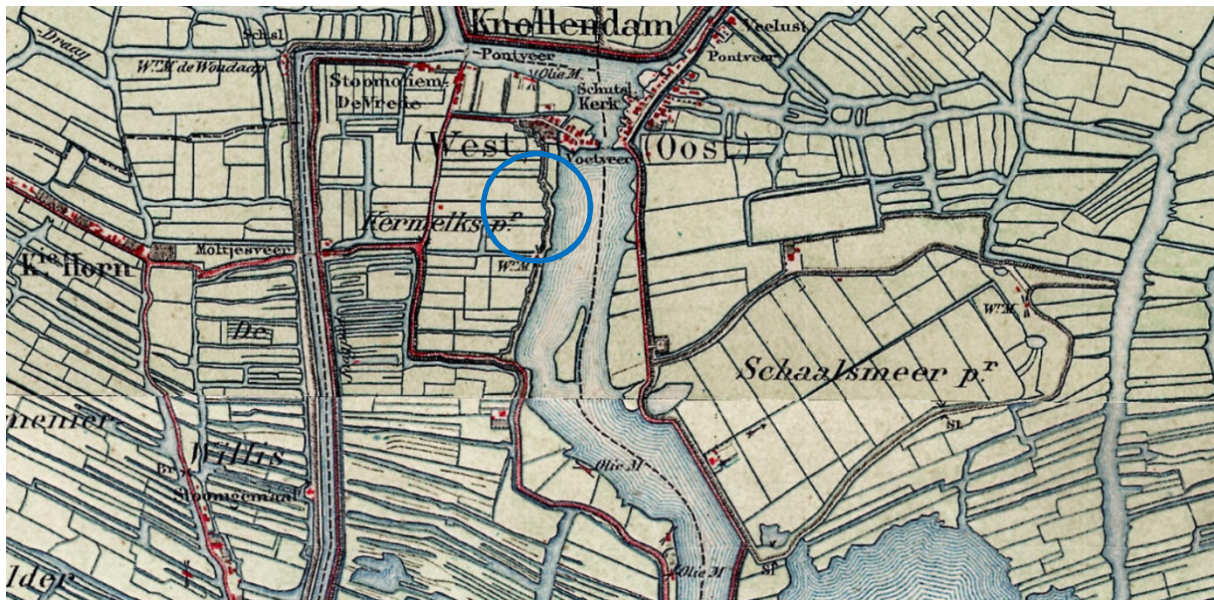
Aan: Tom Groot (HHNK)
Van: Johanna Bouma
Datum: 21-3-2017
Kopie: Ronald Hoevers, Dave Groot
Ons kenmerk: T&PBF2365N002D0.1
Classificatie: Open

Onderwerp: Bureauonderzoek Landschap & Cultuurhistorie en Recreatie & Infrastructuur regionale waterkering Westknollendam

1 Landschap en cultuurhistorie

Het dijkje ten zuiden van Westknollendam is gelegen langs de westoever van de Zaan en begrensdde de 'Karnemelkspolder'. Op de dijken langs de Zaan zijn van oudsher wegen of lintdorpen aanwezig, maar dit stukje dijk is daar – ook vanuit de historie – een uitzondering op; de dijk heeft tot de jaren '80 van de vorige eeuw als los element in het landschap gelegen. De Noorddijk en Westknollendam vorm(d)en samen de hoofdinfrastructuur in het gebied.

Het dorp Knollendam ontwikkelde zich als lintdorp rondom de dam (Knollendam of Noorddam) die hier in de 14^e op dit smalle deel van de Zaan gelegen was. In de dam werd in 1374 een sluis gelegd en later nog een sluis, maar omstreeks 1632 werd de gehele dam weggeruimd en zo ontstonden West- en Oostknollendam. De twee dorpen bleven met elkaar verbonden door een voetveer dat op dit moment niet meer aanwezig is.

Kaart uit 1880: de dijk ligt tussen de open polder en de Zaan, er is geen weg op de dijk aanwezig

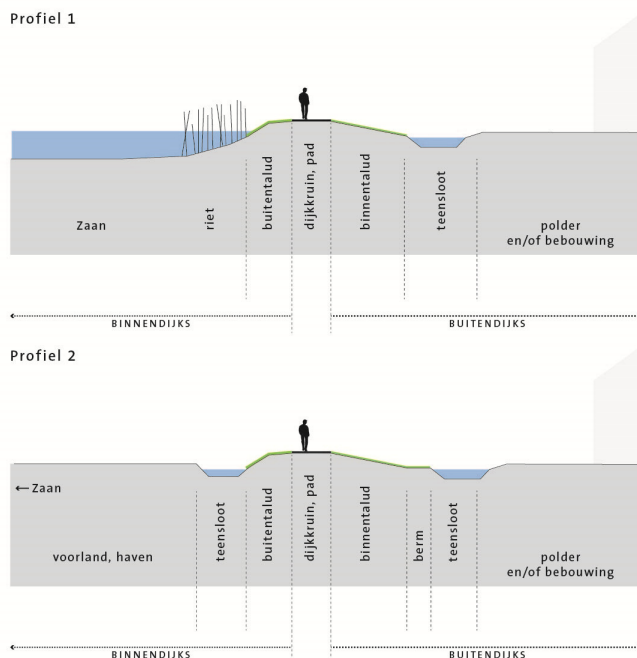
Kaart uit 2000: zowel aan binnen- als buitendijkse zijde van de dijk is ontwikkeld in de vorm van jachthavens en woningen/wijk. De dijk heeft nog steeds geen functie als weg.

Karakteristieken van de dijk

De dijk is een groene en vrij 'platte' dijk die ongeveer 0,5-1 meter boven het maaiveld uitsteekt. Er is een flauw talud binnendijks en een wat steiler talud buitendijks. Aan de binnendijkse zijde van de dijk is continu een teensloot aanwezig met tussen de dijk en de teensloot in het noordelijke deel een berm met

wisselende breedte. Aan de buitendijkse zijde is er afwisseling van rietland langs de oever van de Zaan en een teensloot bij aanwezige bebouwing op het voorland (land tussen Zaan en dijkje). De kruin van de dijk is ongeveer twee meter breed en op een deel ligt een wandelpad. Qua hoogte en vorm heeft de dijk grote overeenkomsten met de Noorddijk (zuidelijk gelegen).

In de omgeving van de dijk zijn verschillende functies aanwezig. In de jaren '80 zijn er twee jachthavens aangelegd langs de Zaan. Gebouwen en loodsen die op het voorland staan, zijn met de achterzijde naar de dijk gericht. Vanaf halverwege de jaren '90 werden er in de polder binnendijks woningen en een school gebouwd. De woningen zijn met de achterzijde naar de dijk gericht. De dijk heeft tot op heden altijd zijn functie als luwe, landelijke dijk behouden.

*De twee basisprofielen van de dijk:
In het zuidelijk deel (profiel 1) en in het
noordelijk deel (profiel 2).*

Waarden

De dijk op zichzelf heeft waarde als herkenbaar en karakteristieke landelijke/groene dijk of dijkrelict in het landschap van polders en de Zaan. In het provinciaal beleid zijn dijken langs de Zaan genoemd als historische structuurlijnen en medebepalend voor de identiteit en beleving van het Noord-Hollandse landschap en daardoor van waarde (maar niet beschermd door beleid).

De continue teensloot aan binnendijkse zijde en het daarbij behorende slotenpatroon loodrecht hierop maakt de historische waterstructuur van de polder zichtbaar.

Door de verschillende karakteristieken van de omgeving, maar ook de verschillende maaiveldhoogtes en vorm van de dijk kan de ervaring van de dijk als één lijnelement beter door een strak en continu dijkprofiel met herkenbare taluds langs het gehele traject.

De dijk zichtbaar in het landschap van de polder en de Zaan

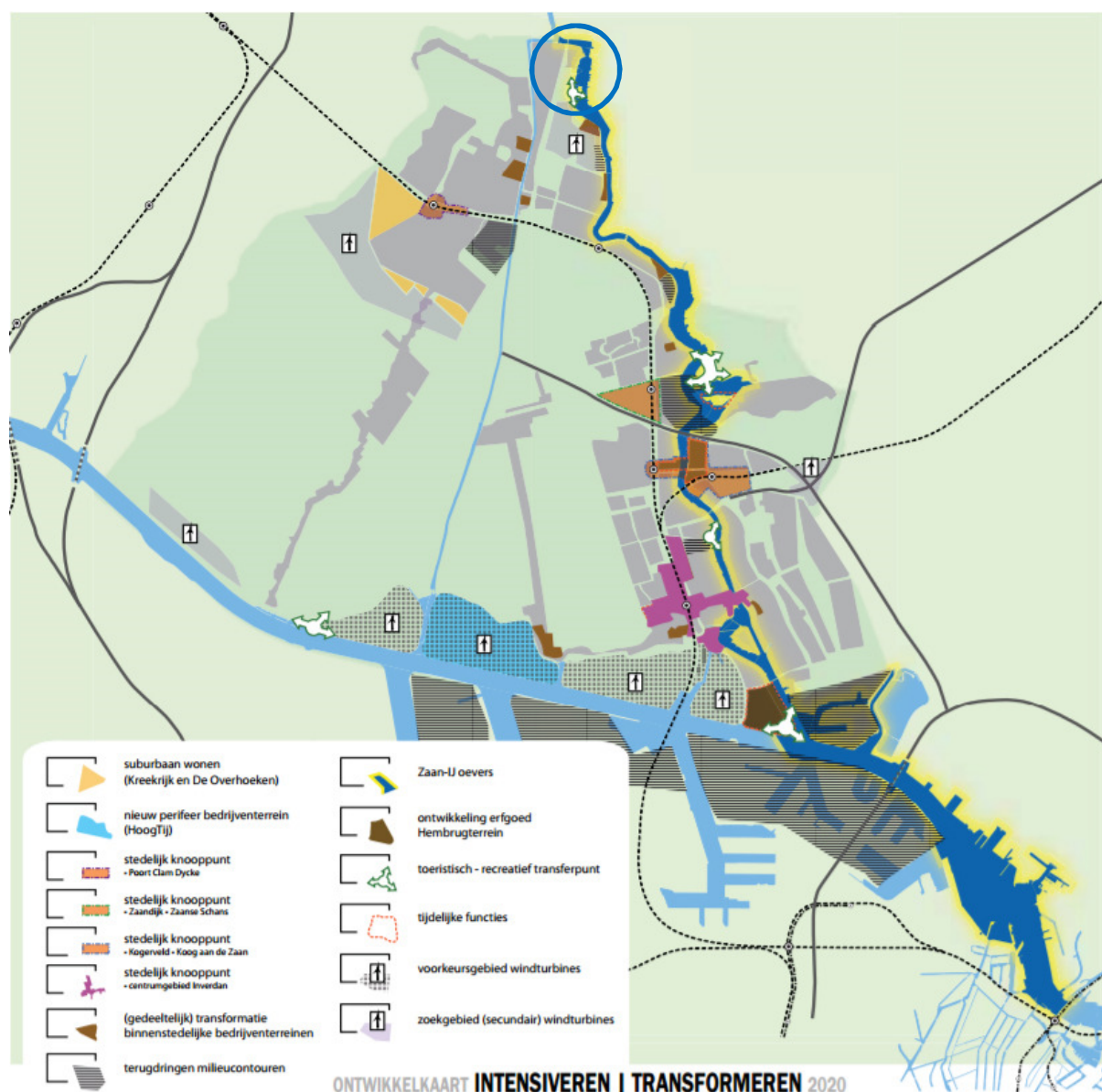
2 Recreatie en infrastructuur

De dijk wordt op dit moment gebruikt als wandeldijk. Op een deel van de dijk is een wandelpad aanwezig die verbonden is met de woonwijk en de historische dorpskern van Westknollendam. Op de dijk zijn een aantal bankjes aanwezig. Een langere wandeling over de dijk, richting het zuiden, is niet mogelijk; er staan een aantal hekwerken op de dijk die de doorgang belemmeren.

Het gebied op het voorland, het stuk land tussen Zaan en de dijk, is in gebruik als jachthaven en heeft daarmee een recreatieve functie. De jachthaven is ontsloten door middel van een (eigen) weg die over de dijk heen gaat.

In de structuurvisie van de gemeente Zaanstad (*Zichtbaar Zaans*, 2012) is het gebied ten zuiden van Westknollendam en het dijkje aangemerkt als 'toeristisch-recreatief transferpunt' langs de Zaanoevers. De Zaanoevers worden gezien als een belangrijke structuur in het gebied met ruimtelijke kwaliteit. In het gebied is er aandacht is voor betere ecologische en toeristisch-recreatieve verbindingen en dit zou impact kunnen hebben op het gebruik van de dijk als recreatieve route.

Ontwikkelkaart uit: Zichtbaar Zaans, Ruimtelijke structuurvisie 2020, gemeente Zaanstad, 2012

Waarden

De recreatieve functie van de dijk als wandelroute voor een klein wandelrondje (wandelpad en bankjes) voor omwonenden en gebruikers van de jachthaven is een waarde. Daarnaast zal de enige toegangsweg tot de jachthaven behouden moeten blijven. Door de ontwikkeling en transformatie van de Zaanoevers zou de dijk in de toekomst onderdeel kunnen worden van het grote netwerk recreatieve routes en dijken.

3 Bronnen

- <http://www.denoorddam.nl/geschiedenis.html>
- www.topotijdreis.nl
- *Zichtbaar Zaaans*, Ruimtelijke structuurvisie 2020, gemeente Zaanstad, 2012
- www.ahn.nl
- <http://www.hvwormerveer.nl/>
- <http://www.duinmaijer.nl/project/gemaal-karnemelkspolder>
- Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, Provincie Noord-Holland, september 2010